

ΣΑΙΕΠΗΡ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΡΩΤΗ

Σ Κ Η Ν Η Α'

ΡΩΜΗ—ΟΔΟΣ

Ἐμφανίζονται ὁ Φλάβιος, ὁ Μάρυλλος καὶ τινες πολῖται.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ! Εἰς τὰ ὀπίτιά σας, θάκηροί, πηγάινετε εἰς τὰ ὀπίτια σας. Ἐορτὴ εἶνε σήμερον; πῶς, δὲν ἤξεύριτε ὅτι ὡς χειρώνακτες δὲν πρέπει νὰ ἐξέρχησθε κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας χωρὶς νὰ φέρητε τὰ ἐμβλήματα τῆς τέχνης σας; Λέγε, τί τέχνην κάμνεις;

Α' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἐγώ, κύριε, εἶμαι ξυλουργός.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Ποῦ εἶνε τὸ μέτρον καὶ τὸ δερμάτινον περίζωμά σου; Διατί φορεῖς τὰ καλλίτερά σου ἐνδύματα; — Σὺ, κύριε, τί τέχνην κάμνεις;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε, προβαλλόμενος μὲ καλὸν τεχνίτην, ἐγὼ δὲν εἶμαι παρὰ ἑνὸς μπαλωματῆς.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Εἰπέ καθαρά, ποῖα εἶνε ἡ τέχνη σου;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Ἔχω, κύριε, μίαν τέχνην, τὴν ὁποῖαν εἰμπορῶ νὰ ἐξασκῶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν. Εἶμαι διορθωτὴς τῶν κακῶν τομαρίων.¹

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Τί τέχνην ἔχεις; ἄθλιε, οὐτιδανέ.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὴ θυμώνεις μαζί μου, καὶ μὴ σκάζεις, διότι, ἂν σοῦ σκάσῃ τίποτε, ἐγὼ εἰμπορῶ νὰ σε διορθώσω.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Τί ἐννοεῖς διὰ τούτου; νὰ με διορθώσης, αὐθάδη;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Νὰ σε μπαλώσω.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Εἶσαι λοιπὸν μπαλωματῆς; Ἔ;

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, κύριε, ζῶ μὲ τὸ σουβλί μου. Δὲν ἐρωτῶ τί κάνει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος· ἐγὼ κυττάζω τὸ σουβλί μου.² Πραγματικῶς εἶμαι χειρουργὸς τῶν πικλαιῶν ὑποδημάτων· ὅταν εὐρίσκωνται εἰς κίνδυνον, τὰ γιastreύω.³ Καὶ οἱ εὐμορφότεροι ἄνθρωποι, ὅσοι ἐπάτησάν ποτε εἰς δέρμα ζῶων, ἀπέρασαν ἀπὸ τὴν τέχνη μου.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ἀλλὰ διατί δὲν εἶσαι εἰς τὸ ἐργαστήριόν σου σήμερον; διατί περιφέρεις εἰς τὰς ὁδοὺς τοὺς ἀνθρώπους τούτους;

¹ E mender of bad soles. Παίζει μὲ τὴν λέξιν sole σημαίνουσαν πέλμα· προφέρεται δὲ ὡς τὸ soul ψυχὴ. Δύναμαι εὐσυνειδήτως νὰ ἐξασκῶ τὴν τέχνην μου, ἥτις εἶνε ἡ τοῦ διορθωτοῦ τῶν κακῶν πελμάτων ἢ ψυχῶν.

² I meddle with no tradesmans matters, nor womans matters, but with awl. Δὲν ἀναμιγνύομαι οὔτε εἰς γυναικῶν, οὔτε εἰς βιομηχανῶν ὑποθέσεις, παρὰ καθόσον αὗται σχετίζονται μὲ τὸ σουβλί μου. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τοῦ «Ἰουλίου Καίσαρος» τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς. I meddle with no tradesmans matters nor womans matters, but withal I am indeed. Ὁ Farmer θεωρεῖ προτιμωτέραν τὴν γραφὴν: I meddle with no tradesmans matters, nor womens matters but with awl. Δὲν ἀναμιγνύομαι εἰς ἐμπόρια—ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν—παρὰ μόνον μὲ τὸ σουβλί μου, ὃ δὲ Capell μεταβάλλει τὴν μεταγραφὴν: but with awl εἰς but with all ἥτοι ἀναμιγνύομαι εἰς ὅλα. Wright.

³ I recover them παίζει μὲ τὸ ῥῆμα recover, ὅπερ σημαίνει: σκεπάζω, καλύπτω καὶ πάλιν, θεραπεύω.

Β' ΠΟΛΙΤΗΣ

Μὰ τὸν Θεόν, κύριε, διὰ νὰ χαλάσουν τὰ ὑποδήματά των, καὶ τοιοῦτο-
τρόπως νὰ μοῦ προμηθεύσουν περισσότεραν ἐργασίαν. Ἀλλά, διὰ νὰ εἰπῶ
τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐργαζόμεθα σήμερον, διὰ νὰ ἴδωμεν τὸν Καίσαρα, καὶ νὰ
χαροῦμεν διὰ τοὺς θριάμβους του.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Διὰ τί νὰ χαρῆτε; Ποίως κατακτήσεις προσθέτει εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν;
Τίνες οἱ ὑποτελεῖς, οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τοὺς τρο-
χοὺς τοῦ ἄρματος του διὰ τῶν ἀλύσεων τῆς αἰχμαλωσίας κοτμοῦντες;
Ἡλίθιοι, ἀναίσθητοι, καὶ τῶν λίθων ἀναισθητότεροι! Δὲν ἐγνωρίσατε, ὦ
ἀπεσκληρυμμένοι καρδίαι, ὦ ἀνάληπτα τέκνα τῆς Ῥώμης, δὲν ἐγνωρίσατέ
ποτε τὸν Πομπήϊον; Ποσάκις δὲν ἀνερριχθήητε ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τὰς
ἐπάλξεις, ἐπὶ τοὺς πύργους καὶ τὰ παράθυρα, καὶ ἐπ' αὐτὰς ἐτι τὰς κη-
πνοδόχους, καὶ τὰ τέκνα σας εἰς τὰς χεῖρας ἔχοντες, δὲν περιεμένετε μαθ'
ὑπομονῆς ὁλόκληρον ἡμέραν ἵνα ἴδητε τὸν μέγαν Πομπήϊον διερχόμενον
διὰ τῶν ὁδῶν τῆς Ῥώμης; Εὐθὺς δ' ὡς ἐβλέπετε πόρρωθεν τὸ ἄρμα του,
δὲν ἐξεπέμπετε ἀλαλαγμοὺς τοιούτους, ὥστ' ἔτρεμεν ἡ κοίτη τοῦ Τιβέρεως
ἀκούοντας τὴν ἡχὴ τῶν κρυγῶν σας ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τῶν κοιλωμάτων
τῶν ὄχθων του; Καὶ τώρα φορεῖτε τὰ καλλίτερά σας ἐνδύματα, καὶ ἐορ-
τάζετε, καὶ ῥαίνετε δι' ἀνθέων τὴν ὁδὸν ἐκείνου, ὅστις ἐπανέρχεται ἐν
θριάμβῳ χύσας τὸ αἷμα τοῦ Πομπήϊου; Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ. Τρέξατε εἰς τὰς
οἰκίας σας, γονατίσατε καὶ δεήθητε τοῖς θεοῖς ἵνα ἀποτρέψωσι τὴν τιμω-
ρίαν, ἣν ἀναγκαίως θὰ ἐπισύρῃ ἡ ἀγνωμοσύνη αὕτη.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ὑπάγετε, ὑπάγετε, φίλοι συμπολίται, καί, πρὸς ἐπικνώρωσιν τοῦ σφάλ-
ματος τούτου, ἀθροίσατε πάντας τοὺς πένητας τῆς τάξεώς σας, καὶ ὁδη-
γήσατε αὐτοὺς πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Τιβέρεως· κλαίοντες δὲ ἐκεῖ νὰ χύσητε
ἐπὶ τῆς κοίτης του δάκρυα τόσα, ὥστε καὶ τὰ ἀβαθέστερα τοῦ ποταμοῦ
μέρη ν' ἀνέλθωσι μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας ὄχθης (Ἐξέρχονται πάντες οἱ
πολίται). Ἰδέ, πῶς συνεκινήθη ἡ ἀγενὴς αὐτῶν φύσις· ἀπέρχονται σιωπηλοὶ
συναισθηνόμενοι τὸ πταῖσμά των. Πορεύθητι διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης πρὸς
τὸ Καπιτώλιον· ἐγὼ θὰ μεταβῶ διὰ τρυφῆς. Ἀπογύμνωσον τοῦ κόσμου
τῶν τὰς εἰκόνας, ἃν πνεύρης αὐτὰς κεκοσμημένας δι' ἱερῶν κοσμημάτων.

ΜΑΡΥΛΛΟΣ

Δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο; Ἠξάρεις ὅτι σήμερον εἶνε ἡ ἐορτὴ τῶν
Λουπερχαλίων.¹

¹ Ἦν μὲν γὰρ ἡ τῶν Λουπερχαλίων ἐορτὴ, περὶ ἧς πολλοὶ γράφουσιν ὡς ποι-
μένων τὸ παλαιὸν εἶη καὶ τι καὶ προσήκει τοῖς Ἀρκαδικοῖς Λυκαίοις. Πλ. Καῖσαρ,
XI, σελ. 422.

ΦΛΑΒΙΟΣ

Ἀδιάφορον. Οὐδεμίαν εἰκόνα πρέπει ν' ἀφήσωμεν κεκοσμημένην διὰ τῶν τροπαίων τοῦ Καίσαρος. Θὰ περιέλθω τὰς ὁδοὺς ἵν' ἀποδιώξω τὸ πλῆθος· πρῆξον καὶ σὺ τὸ αὐτό, ὅπου δῆποτε ἴδῃς αὐτὸ συμπεπικνωμένον. Ἄν ἐκ τῆς πτέρυγος τοῦ Καίσαρος ἀποτίλλωμεν τὰ ἐπιφύεργα πτερὰ του, ἡ πτῆσις αὐτοῦ θὰ εἶνε συνήθης, εἰδεμένη, θὰ μετεωρισθῇ ὅπου δὲν φθάνει ὁ ὀφθαλμός, καὶ θὰ κατέχη πάντας ἡμᾶς ὑπὸ δουλικὸν φόβον (Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Β'

Δημοσία πλατεῖα. Σαλπίσματι. Εἰσέρχονται ὁ Καῖσαρ, ὁ Ἀντώνιος με στολὴν δρομέως, ἡ Καλπούρνια, ἡ Πορκία, ὁ Δίκιμος, ὁ Κικέρων, ὁ Βροῦτος, ὁ Κάσιος καὶ ὁ Κάσκα, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ πολλῶν, ἐν οἷς καὶ Μάντις.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλπούρνια!

ΚΑΣΚΑΣ

Ἔ, σιωπή! Ὀμιλεῖ ὁ Καῖσαρ.

ΚΑΙΣΑΡ

Καλπούρνια!

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΑ

Τί θέλει ὁ σύζυγός μου;

ΚΑΙΣΑΡ

Παρεμπόδισον τὸν δρόμον τοῦ Ἀντωνίου ὅταν τρέξῃ. Ἀντώνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καῖσαρ, ἔρχων.

ΚΑΙΣΑΡ

Μὴ λησμονήσης, τρέχων, νὰ ψάυσης τὴν Καλπούρνιαν, διότι οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν λέγουσιν ὅτι, στεῖρα γυνή, ψαυομένη κατὰ τὸν ἱερὸν τοῦτον δρόμον, θεραπεύεται τῆς στειρώσεώς της.¹

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Θὰ τὸ ἐνθυμηθῶ ὅταν ὁ Καῖσαρ λέγῃ: «Ποίησον τοῦτο», εἶνε τετελεσμένον.

¹ Τῶν δὲ εὐγενῶν νεανίσκων καὶ ἀρχόντων πολλοὶ διαθέουσιν ἀνά τὴν πόλιν γυμνοί, σκύττει λαοίσις τοὺς ἐμποδῶν ἐπὶ παιδιᾷ καὶ γέλωτι παῖοντες· πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει γυναικῶν ἐπίτηδες ὑπαντῶσαι παρέχουσιν ὥσπερ ἐν διδασχάλῳ τῷ χεῖρε ταῖς πληγαῖς, πεπεισμένοι πρὸς εὐτοκίαν κυοῦσας, ἀγόνους δὲ πρὸς κύησιν ἀγαθὸν εἶναι, Πλουτ. Βροῦτος.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἐμπρός, ὥς προβῶμεν χωρὶς οὐδὲν ἐκ τῶν τῆς εἰθισμένης τελετῆς νὰ παραλίπωμεν (Σαλπίσματα).

ΜΑΝΤΙΣ

Καῖσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Ἐ, τίς με καλεῖ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄς παύσῃ ὁ θόρυθος· σιωπήσατε πάλιν!

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς ἐκ τοῦ πλήθους με καλεῖ; Ἀκούω φωνὴν ἡχηροτέραν τῆς μουσικῆς ἀπάσης κρᾶζουσάν «Καῖσαρ!». Ὁμίλησον ὁ Καῖσαρ ἐστράφη ν' ἀκούσῃ.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλάττου τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Τίς οὗτος;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μάντις, ὅστις σοι λέγει νὰ φυλάττησαι ἀπὸ τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Ὁδηγήσατε αὐτὸν ἐνώπιόν μου, ἵνα ἴδω τὸ πρόσωπόν του.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐξελθε ἐκ τοῦ πλήθους, φίλε· ἀτένισεν τὸν Καίσαρα.

ΚΑΙΣΑΡ

Τί ἔχεις τώρα νὰ μοι εἴπῃς; ὁμίλησον καὶ πάλιν.

ΜΑΝΤΙΣ

Φυλάττου τὰς εἰδοὺς τοῦ Μαρτίου.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἶνε ὄνειροπόλος ὥς ἀφήσωμεν αὐτὸν ἄγωμεν (Ἡ μουσικὴ παύσκει· Ἐξέρχονται πάντες ἐκτὸς τοῦ Βρούτου καὶ τοῦ Κασσίου).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θὰ ἔλθῃς νὰ ἴδῃς τὴν σταδισδρομίαν;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἐγώ, ὄχι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐλθέ, σὲ παρακαλῶ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν εἶμαι φιλοθεάμων. Μοῦ λείπει κάπως τὸ φειδρὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἔχει ὁ Ἀντώνιος. Ἄς μὴ παρεμβάλλω πρόσκομμα εἰς τὰς ἐπιθυμίας σου, Κάσσιε· σὲ ἀρῶ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σὲ παρακατῶ ἀπὸ τινος χρόνου, Βροῦτε, καὶ δὲν βλέπω πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν εὐμένειαν ἐκείνην καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἀγάπης, ἥς ἄλλοτε ἔβλεπον. Λίαν ψυχρῶς καὶ ὥς πάντα ξένος φέρεσαι πρὸς τὸν ἀγαπῶντά σε φίλον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Μὴ ἀπατάται, Κάσσιε· ἂν τὸ βλέμμα μου εἴνε σκυθρωπὸν, ἢ τετραχὴ ὅμως τοῦ προσώπου μου ἀποβλέπει μόνον ἐμὲ αὐτόν.¹ Ταράσσομαι ἀπὸ τινος ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων,² ὑπὸ σκέψεων ὅλως ἰδίων εἰς ἐμέ, αἵτινες ἀμυροῦσί πως τὴν συμπεριφορὰν μου.³ Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ λυπῇ τοὺς καλοὺς μου φίλους—μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεσαι, Κάσσιε—οἵτινες διὰ νὰ ἐξηγῶσι τὴν ἀδιαφορίαν μου, ἀνάγκη νὰ λέγωσιν ὅτι, «ὁ ἀτυχὴς Βροῦτος, παλαίων πρὸς τὸν ἑαυτόν του, λησμονεῖ νὰ ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπην του».

ΚΑΣΣΙΟΣ

Παρηρμήνευσα τὸ πάθος σου· καὶ τούτου ἕνεκα ἐνέκλεισα ἐν τῷ στήθει σκέψεις σπουδαίας, σοβαροὺς διαλογισμούς. Εἰπέ μου, καλὲ Βροῦτε, δύνασαι νὰ ἴδῃς τὸ πρόσωπόν σου;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ὅχι, Κάσσιε, διότι ὁ ὀφθαλμὸς μόνον δι' ἀντικατοπτρισμοῦ, δι' ἄλλου τινὸς πρῆγματος δύναται νὰ ἴδῃ ἑαυτόν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅρθόν. Εἶνε δὲ πολὺ λυπηρόν, ὦ Βροῦτε, ὅτι δὲν ἔχεις κάτοπτρον τοι-

¹ If I have veil'd my look, I turn the trouble of my countenance merely upon myself.

² Vexed I am of late with passions of some difference. Ταράσσομαι ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων, ἢ συγκινήσεων. Wright.

³ Give some soil perhaps to my behaviour ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Wright. Somewhat sully or tarnish my behaviour καὶ οὐχὶ «ἡλλοίωσαν τοὺς τρόπους μου» ἐπὶ αἰτερέ mes manières, ὡς ὑπὸ τοῦ F. Hugo μεταφράζεται. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην τοῦ Wright παραδέχεται καὶ ὁ λεξικογράφος τοῦ Σαίξπηρ Schmidt.

οὐτον, ὥστε νὰ στρέψῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν κεκρυμμένην ἀξίαν σου, οὕτω δὲ νὰ δυνηθῇς νὰ ἴδῃς τὴν εἰκόνα σου. Ἦκουσα τοὺς σεβαστοτέρους ἄνδρας τῆς Ρώμης, ἐκτὸς τοῦ ἀθανάτου Καίσαρος, ὁμιλοῦντας περὶ τοῦ Βρούτου ἐπὶ τέναντον πάντες ὑπὸ τὸν πιέζοντα ἡμᾶς ζυγόν, καὶ ἠύχοντο νὰ εἶχε τοὺς ὀφθαλμούς του ὁ γενναῖος Βρούτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰς ποίους κινδύνους θέλεις νὰ με παρασύρῃς, Κάσσιε, παρακινῶν με νὰ ζητήσω ἐν ἐμαυτῷ ὅ,τι δὲν ὑπάρχει ἐν ἐμοί;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἐτοιμάσθητι λοιπὸν νὰ ἀκούσῃς, ὦ καλὲ Βρούτε. Ἀφοῦ δὲ γινώσκῃς ὅτι δὲν δύνασαι νὰ ἴδῃς σεαυτὸν τόσον καλῶς ὅσον δ' ἀντικατοπτρισμοῦ, θὰ γίνω κάτοπτρόν σου, ἵνα, ἄνευ ὑπερβολῆς, σοὶ ἀποκαλύψω ὅ,τι περὶ σεαυτοῦ ἀγνοεῖς. Μὴ δυσπίσται πρὸς ἐμέ,¹ ὦ γενναῖε Βρούτε. Ἄν ἡμῃν γελωτοποιός, ἢ ἂν συνείθιζον διὰ τετριμμένων ὀρκίων πρὸς πάντα ἐπιδεικνύοντα² φιλίαν, νὰ καταβιδάζω τὴν ἀγάπην μου· ἂν με γινώσκῃς ὡς δουλικῶς περιποιούμενον καὶ περιπτυσσόμενον τοὺς ἄλλους καὶ εἶτα κακολογοῦντά αὐτούς, ἢ ἂν ἤξευρες ὅτι κατὰ τὰ συμπόσια ἐπαγγέλλομαι φιλίαν³ πρὸς ἅπαν τὸ συνευωχούμενον πλῆθος, τότε θεωρεῖ με ὡς ἐπικίνδυνον (*Σαλπίσματα καὶ κρυγαί*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί σημαίνουσιν αἱ κραυγαὶ αὗται; Φοβοῦμαι μὴ ὁ λαὸς ἐκλέξῃ βασιλέα τὸν Καίσαρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Πῶς, φοβεῖσαι; Τότε πρέπει νὰ ὑποθέσω ὅτι δὲν τὸ ἐπιθύμεις.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Δὲν τὸ ἐπιθύμουν, Κάσσιε· καὶ ὅμως τὸν ἀγαπῶ πολὺ. Ἀλλὰ διατί με κρατεῖς ἐπὶ τοσοῦτον ἐνταῦθα; Τί ἔχεις νὰ μοι ἀναγγείλῃς; Ἄν πρόκηται περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, θές ἐνώπιόν μου ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν τιμὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν θάνατον· θὰ θεωρήσω ἀμφότερα μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπαθείας, διότι, μὰ τοὺς θεούς, ἀγαπῶ τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς πλείότερον παρ' ὅσον φοβοῦμαι τὸν θάνατον.

¹ Be not jealous on me, be not suspicious on me. Μὴ δυσπίσται πρὸς ἐμέ.

Wright

² To every new protester πρὸς πάντα ἐπαγγελλόμενον τὸν οἶλον.

³ That I profess myself in banqueting. Φέρουμαι φιλίως, ἐπαγγέλλομαι φιλίαν, καὶ οὐχί, ὡς μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωνίδου «ἢ ἂν με γνωρίζῃς ἐπαγγελλόμενον τὸ νὰ παρίσταμαι εἰς πάντα τὰ συμπόσια».

Σ. Μ.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τὴν ἀρετὴν σου ταύτην, Βροῦτε, γνωρίζω τόσον καλῶς, ὅσον γνωρίζω καὶ τὰ χαρκατηριστικά τοῦ προσώπου σου. Μάθε λοιπὸν ὅτι πρόκειται νὰ ὁμιλήσω περὶ τιμῆς. Δὲν ἤξεύρω τί σὺ καὶ οἱ ἄλλοι φρονεῖτε περὶ τοῦ βίου τούτου· τὸ κατ' ἐμέ, θὰ προτιμῶν νὰ μὴ ὑπάρχω, παρὰ νὰ ζῶ φοβούμενος πλάσμα ὁμοίον πρὸς ἐμὲ αὐτόν. Ἐγεννήθην ἐλεύθερος ὅπως καὶ ὁ Καῖσαρ· τοιοῦτοτρόπως καὶ σὺ. Ἀμφότεροι ἐτράφημεν ὅπως ἐκεῖνος, ἐπομένως δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ὑποφέρωμεν τὰ φύχῃ τοῦ χειμῶνος. — Ἡμέραν τινὰ θυελλώδη καὶ ψυχρὰν, καὶ ἦν ὁ ὀργισμένος Τίβερις ἐπληττε μανιωδῶς τὰς ὄχθας τοῦ, μοῦ εἶπεν ὁ Καῖσαρ. Τολμᾷς, Κάσσιε, νὰ πηδήσῃς μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ ὀρμητικὸν τοῦτο ρεῦμα καὶ νὰ κολυμβήσῃς μέχρι τοῦ πημαίου ἐκείνου;» Εὐθὺς ὡς ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, ἐνδεδυμένος ὡς ἡμῖν, ἐρρίφθην εἰς τὸν ποταμόν, καὶ τὸν προσεκάλεσα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ὅπερ ὄντως ἐπράξεν. Ὁ χεῖμαρρος ἐμυκάτο, ἡμεῖς δὲ ἐτύπτομεν αὐτὸν μὲ νευρώδεις βραχίονας, πάρωθοῦντες αὐτόν, καὶ θαρραλέως ἀνταγωνιζόμενοι.¹ Ἀλλὰ πρὶν ἢ δυνηθῶμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ προσδιορισθὲν σημεῖον, ὁ Καῖσαρ ἐκραύγασε: «Βοήθησόν με, Κάσσιε, διότι πνίγομαι! Ὅπως δὲ ὁ μέγας ἡμῶν πρόγονος Αἰνείας ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν γηραιὸν Ἀγχίσην, σώσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς φλόγης τῆς Τρωάδος, οὕτω καὶ ἐγὼ ἔσωσα ἐκ τῶν κυμάτων τοῦ Τιβέρεως τὸν ἀπηυδηκότα Καῖσαρα. Νῦν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κατέστη θεός, ὁ δὲ Κάσσιος εἶνε πλάσμα ταπεινόν, ὅπερ ὀφείλει νὰ κλίνη τὸν αὐχένα, ἂν ποτε ὁ Καῖσαρ καταδεχθῇ νὰ κλίνη πρὸς αὐτὸν νωχελῶς. Ὅτε διέτριβεν ἐν Ἰσπανίᾳ, προσεβάλλετο ὑπὸ πυρὸς τοῦ, παρατήρησα δὲ ὅτι ἔτρεμεν ὁσάκις κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ παροξυσμοῦ. Εἶνε ἀληθές, ἔτρεμεν ὁ θεὸς οὗτος. Τὰ δειλά του χεῖλη ἔχانون τὸ χρῶμά των,² οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ἐν μόνον βλέμμα

¹ And stemming it with hearts of controversy. Μετὰ θάρρους ἰσοφარიζοντος καὶ ἀγωνιζομένου πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ ρεύματος. Wright.

Προφανῶς παρενόησαν τὸ χωρίον τοῦτο ὁ γάλλος μεταφραστὴς τοῦ Σαίξπηρ Larochet, μεταφράσας nous nageames en rivalisant de force, a d' intrepidité καὶ ὁ Ἰωνίδης ἑρμηνεύσας Ἐκολυμβῶμεν συναμιλλώμενοι καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἀποβίας· hearts of controversy. Ἑρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Schmidt eagers for combats: πρόθυμοι πρὸς μάχην.

² His coward lips did from their colour fly. Ὅπως ὁ ἐγκαταλείπων τὴν σημαίαν στρατιώτης. Ὁ Waburton παρατηρεῖ ὅτι κοινὸς ἄνθρωπος θὰ ἔλεγε «Τὸ χρῶμα ἔφυγεν ἐκ τῶν χειλέων, καὶ ὄχθη τὰ χεῖλη ἐκ τοῦ χρώματος τῶν.» Οὐδεμία περὶ τούτου ἀμφιβολία· ἀλλ' ὁ Σαίξπηρ δὲν λέγει πάντοτε ὅ,τι κοινὸς ἄνθρωπος θὰ ἔλεγεν. Wright.

ποιεῖ τὴν γῆν νὰ τρέμῃ, ἀπέβαλλον τὴν λαμπρότητά των. Τὸν ἤκουσα στενάζοντα, ναί, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣτις ἐπιτάσσει εἰς τοὺς Ῥωμανοὺς νὰ τὸν ἀκούωσι καὶ νὰ γράφωσι, φεῦ! τοὺς λόγους του εἰς τὰ χρονικά των, κράζουσιν ὡς ἄρρωστον κοράσιον· «Τιτίνε, δός μοι νὰ πῶ». ὦ θεοί! ἐξίσταμαι βλέπων τόσον ἀσθενῆ χαρακτῆρα, πρωτεύοντα ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ τούτῳ κόσμῳ, καὶ μόνον αὐτὸν τῆς νίκης τὸν στέφανον φέροντα (Κραυγαὶ καὶ σαλπίσματα).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ ἄλλαι κραυγαί! Νομίζω ὅτι αἱ ἀνευφημίαι αὗται ἀγγέλλουσι νέας τιμὰς ἀποδιδόμενας τῷ Καίσαρι.

ΚΛΕΣΙΟΣ

Ἐ, φίλε μου, αὐτὸς μὲν διασκελίζει τὸν στενὸν τοῦτον κόσμον ὡς κολλοσσός, ἡμεῖς δέ, ἄνθρωποι κσήμεντοι, βαδίζομεν ὑπὸ τὰ πελώρια σκέλη του, δειλῶς περιθλέποντες πρὸς εὐρεσιν ἀτίμου τάφου. Ἐνίοτε οἱ ἄνθρωποι εἶνε κύριοι τῆς τύχης των· ἐὰν δ' ἡμεῖς, φίλτατε Βροῦτε, εἴμεθα ὑποταλαῖς, τὸ σφάλμα δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ πλανήτου, ὑφ' ὃν ἐγεννήθημεν, ἀλλ' ἐξ ἡμῶν αὐτῶν. Βροῦτος καὶ Καῖσαρ. Τί τάχα περιέχει ἡ λέξις Καῖσαρ; Διατί τάχα τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε εὐηχοτέρον τοῦ ἰδικοῦ σου; Ἄν γράψῃς ἀμφότερα, βλέπεις ὅτι τὸ ὄνομά σου εἶνε ἐπίσης ὠραῖον· ἂν προσφέρῃς αὐτά, εἶνε ἐπίσης εὐφώνον· ἂν ζυγίσῃς αὐτά, ἔχει τὸ αὐτὸ βάρος. Μεταχειρίσθητι αὐτά πρὸς ἐξορκισμόν, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ Βροῦτος θὰ ἐξεγείρῃ τὰ πνεύματα ὅπως καὶ ὁ Καῖσαρ. Μὰ τοὺς θεοὺς ἅπαντας, διὰ τίνος τροφῆς τρέφεται λοιπὸν ὁ Καῖσαρ οὗτος, ὥστε ἔγεινε τόσον μέγας! Ὅποιον αἶσχος διὰ τὸν παρόντα αἰῶνα! ¹ Ἀπώλεσας, ὦ Ῥώμη, τὴν γενεάν τῶν εὐγενῶν ἀνδρῶν. Ποῖος ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ παρήλθεν αἰὼν, ὃν δὲν ἐδόξασαν πλείονες τοῦ ἐνὸς ἄνδρες; Οἱ περὶ τῆς Ῥώμης ὀμιλοῦντες ἠδυνήθησαν ποτε μέχρι τοῦδε νὰ εἰπῶσιν ὅτι τὰ εὐρέα τεῖχη τῆς ἐνέκλειον ἕνα μόνον ἄνδρα; Νῦν ἡ Ῥώμη ὑφίσταται, καὶ ἔχει ἀρκετὴν ῥώμην, ἐὰν μόνον εἷς ἀνὴρ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῇ ². Ἀμφότεροι ἠκούσαμεν τοὺς γονεῖς ἡμῶν λέγοντας ὅτι ὑπῆρξέ ποτε Βροῦτός τις, ὅστις θὰ ἠνείχετο βασιλέα ἐν Ῥώμῃ, ὅσον καὶ τὸν διζβόλον.

¹ Age, thou art' shamed! Κατησχύνθης, ὦ ἐποχή!

² Now is it Rome indeed and room enough, when there is in it but one man ἢ κατὰ λέξιν μετάφρασις τοῦ χωρίου ἔχει ὡς ἐξῆς: ὑφίσταται νῦν ἡ Ῥώμη καὶ ἔχει ἀρκετὸν χῶρον, ἀφ' οὗ εἷς καὶ μόνος ἀνὴρ ὑπάρχῃ ἐν αὐτῇ.

Ὁ ποιητὴς παίζει με τὰς λέξεις Rome καὶ room, Ῥώμη καὶ χῶρος. Ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν ἀπομακρυνόμεθα πολὺ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ λαγοπαιγνίου μεταφράζοντες διὰ τῶν λέξεων Ῥώμη καὶ ῥώμη. Σ. Μ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Οὐδόλως ἀμειβάλλω περὶ τῆς πρὸς ἐμὲ εἰλικρινοῦς ἀγάπης σου. Μαντεύω ἐν μέρει τί προσπαθεῖς νὰ με πείσης νὰ πράξω. Τί δὲ σκέπτομαι περὶ τούτου καὶ περὶ τῶν σημερινῶν κκιρῶν, θὰ σοι τὸ εἶπω βραδύτερον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, σὲ παρακαλῶ, ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας μας, νὰ παύσης πᾶσαν περὶ τούτου ὁμιλίαν. Θὰ σταθμίσω ὅσα εἶπες, καὶ θ' ἀκούσω μεθ' ὑπομονῆς ὅ,τι ἄλλο ἔχεις νὰ εἴπῃς. Θὰ εὔρω δὲ τὴν κατάλληλον στιγμὴν ὅπως συζητήσωμεν περὶ τῶν σοβαρῶν τούτων πραγμάτων. Ἔως τότε ὁμῶς, ἀγαπητέ μου φίλε, ἔχε κατὰ νοῦν ὅτι ὁ Βρούτος θὰ προετίμα νὰ εἶνε χωρικός, παρὰ νὰ καλῆται τέκνον τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοὺς βαρεῖς τούτους ὄρους, οὓς πιθανῶς θὰ ἐπιβάλωσιν ἡμῖν οἱ καιροί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Χαίρω ὅτι οἱ ἀσθιναῖς μου λόγοι ἀπέσπασαν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Βρούτου τοσοῦτους σπινθῆρας.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἡ ἑορτὴ ἐπερατώθη καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπιστρέφει.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅταν διέλθωσι πλησίον ἡμῶν, λάβε ἐκ τῆς χειρὶδος τὸν Κάσκον, ὅς-τις διὰ τοῦ σκαιοῦ αὐτοῦ τρόπου θὰ μας εἴπῃ ὅ,τι ἀξιοσημεῖωτον συνέβη σήμερον (*Εἰσέρχεται ὁ Καῖσαρ μετὰ τῆς ἀκολουθίας του*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θὰ τὸ πράξω. Ἀλλὰ παρατήρησον, Κάσσιε, πόσον ἡ ὀργὴ φαίνεται κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Καίσαρος· πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἔχουσι πεφοβημένον ὕψος· ἡ παρειὰ τῆς Καλπουρνίας εἶνε ὠχρὰ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κικέρωνος εἶνε τόσον ἐρυθροὶ καὶ ἄγριοι ὅπως ἦσαν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶδομεν αὐτὸν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ὅτε ἐν τῇ Συγκλήτῳ ἀντέλεγον εἰς αὐτὸν οἱ βουλευταὶ κατὰ τινὰ συζήτησιν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κάσκας θὰ μας εἴπῃ τί συμβαίνει.

ΚΑΙΣΑΡ

Ἀντώνιε!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Καῖσαρ!

ΚΑΙΣΑΡ

Παχεῖς ἀνθρώπους θέλω περὶ ἐμέ· θέλω ἀνθρώπους μὲ κόμην ἐπιμεμελημένην,¹ οἵτινες νὰ κοιμῶνται τὴν νύκτα· ὁ ἰσχνὸς ἐκεῖνος Κάσσιος φαί-

¹ Sleek-headed men· παχεῖς καὶ κομήτας, λέγει ὁ Πλούταρχος. Τὸ «κομήτης»

νεται ὥσεί κατατροχόμενος ὑπὸ πείνης. Σκέπτεται πρᾶπολύ ἄνθρωποι τοιοῦτοι εἶναι ἐπικίνδυνοι.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μὴ φοβοῦ αὐτόν, Καῖσαρ· δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος· εἶναι ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ εὐφρων.

ΚΑΙΣΑΡ

Εἶθε νὰ ᾔτο παχύτερος ! Ἀλλὰ δὲν φοβοῦμαι αὐτόν. Καὶ ὅμως, ἂν ἡ ἔννοια τοῦ φόβου δὲν ᾔτο ἄλλοτρία τοῦ ὀνόματος τοῦ Καίσαρος, δὲν ἡ-
ξεύρω τίνα ἄνθρωπον θὰ ἀπέφευγον τόσον, ὅσον τὸν ἰσχνὸν ἐκεῖνον Κάσσιον.
Ἀναγινώσκει πολὺ. Ἔχει πολὺ πᾶράτηρητικόν, καὶ κρίνει κάλλιστα τοὺς
ἀνθρώπους ἐκ τῶν πράξεών των· δὲν εἶναι φιλοπαίγμων ὡς σύ, Ἀντώνιε·
μουσικὴν δὲν ἀκούει· σπανίως μειδιᾷ· μειδιᾷ δὲ κατὰ τρόπον τοιοῦτον,
ὥσεί ἔσκωπτε τὸν ἑαυτόν του, καὶ περιεφρόνει τὸ πνεῦμά του ὡς παρα-
συρθὲν ὑπὸ τριχύτης ἀδυναμίας. Ἄνδρες τοιοῦτοι οὐδέποτε ἡσυχάζουσιν
ἐφόσον βλέπουσιν ἄλλους ὑπερτέρους ἑαυτῶν· ἐνεκα δὲ τούτου εἶναι λίαν
ἐπικίνδυνοι. Σοὶ λέγω δὲ μάλλον ὅ,τι εἶναι ἄξιον φόβου, παρ' ὅ,τι φοβοῦ-
μαι, διότι ἐγὼ εἶμαι πάντοτε. Καῖσαρ. Ἐλθέ πρὸς τὰ δεξιὰ, διότι
τὸ ἀριστερὸν ὠτίον εἶναι κωφόν· εἶπέ μου εἰλικρινῶς, τί φρονεῖς περὶ
αὐτοῦ (*Μουσική. Ἐξέρχεται ὁ Καῖσαρ μετὰ τῆς συνοδίας του ἐκτὸς
τοῦ Κάσκα*).

ΚΑΣΚΑΣ

Μὲ ἔσυρες ἐκ τοῦ φορέματος· μήπως θέλεις νὰ μου ὁμιλήσῃς ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ναί, Κάσκα· εἶπέ ἡμῖν τί συνέβη σήμερον, καὶ διατί ὁ Καῖσαρ φαίνε-
ται τόσον σκυθρωπός.

ΚΑΣΚΑΣ

Πῶς, δὲν εἶσθε μαζί του, ὄχι ;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄν ἤμην, δὲν θὰ ἠρώτων τὸν Κάσκαν νὰ μου εἴπῃ τί συνέβη.

ΚΑΣΚΑΣ

Λοιπόν, τῷ προσηνέχθη στέμμα, ἀλλ' οὗτος τὸ ἀπώθησεν οὕτω πως
διὰ τῆς χειρός, καὶ τότε ὁ λαὸς ἀνεκράγαυσε.

μετάφρασθαι ὑπὸ τοῦ ἀγγλοῦ North, ὅστις μετέφρασε τὸν Πλούταρχον ἐκ τῆς
Γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ Amyot διὰ τοῦ Smooth-combed head=καλοκτενισμένη
κεφαλὴ. Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἀκολουθῶν ὁ Σαίξπηρ γράφει Sleek headed men

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πόθεν προῆλθον αἱ δεύτεραι κραυγαί;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἀνεκραύγασαν καὶ ἐκ τρίτου· πόθεν προῆλθον αἱ τελευταῖαι κραυγαί;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τρεῖς προσηνέχθη εἰς αὐτὸν τὸ διάδημα;¹

ΚΑΣΚΑΣ

Βεβαίως, καὶ τρεῖς τὸ ἡρνήθη, ἡπιώτερον ὅμως ἐκάστοτε· εἰς ἐκάστην δὲ ἄρνησιν ἀνεκραύγαζον οἱ παρ' ἐμοὶ παριστάμενοι ἀγαθοὶ ἄνδρες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὸ διάδημα;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὁ Ἀντώνιος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἰπέ ἡμεῖν, φίλε Κάσκα, πῶς συνέβη τὸ πρᾶγμα.

ΚΑΣΚΑΣ

Πολὺ ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἤμπορέσω νὰ τὸ περιγράψω. Ἦτο ἀπλὴ ἀστεϊότης, τὴν ὁποίαν οὐδὲ κἄν παρετήρησα. Εἶδον τὸν Μάρκον Ἀντώνιον προσφέροντα εἰς τὸν Καίσαρα στέμμα — ἀλλ' οὐδὲ στέμμα ἦτο, εἶδος διαδήματος — καί, καθὼς σὰς εἶπον, τὸ ἀπώθησεν ἀλλὰ, μόνον τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, εὐχαρίστως θὰ τὸ ἐκράτει. Τότε τὸ προσήνευγεν εἰς αὐτὸν καὶ πάλιν ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ ἀπεμάκρυνε κατὰ τὴν γνώμην μου

καλοκτενισμένην, λείαν κόμην. Τὴν λέξιν ταύτην τοῦ ποιητοῦ παρενόησαν οἱ γάλλοι μεταφρασταὶ Hugo καὶ La Roche, μεταφράσαντες αὐτὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ *fa o luisante*, ὁ δὲ διὰ τοῦ *legers de cervels*. Σ. Μ.

¹ Ἀντώνιος δὲ τῶν θεόντων τὸν ἱερὸν δρόμον εἰς ἣν καὶ γὰρ ὑπάτευσεν. Ὡς οὖν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνέβαλε καὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ διέστη, φέρων διάδημα στεφάνῳ δάφνης περιπεπλεγμένον ὥρεξε τῷ Καίσαρι καὶ γίνεται κρότος οὐ λαμπρὸς, ἀλλ' ὀλίγος ἐκ παρασκευῆς. Ἀπωσταμένου δὲ τοῦ Καίσαρος, ἅπας ὁ δῆμος ἀνεκρότησεν· αὐθις δὲ προσφέροντος, ὀλίγοι, καί, μὴ δεξαμένου πάλιν, ἅπαντες. Οὕτω δὲ τῆς πείρας ἐξελεγχομένης, Καῖσαρ ἀνίσταται τὸν στέφανον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπενεχθῆναι κελεύσας. Πλουτ. Ίούλ. Καῖσαρ, σελ. 422, 423.

ὁμως, μετὰ δυσχερεσκέας ἀπεμάκρυνεν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς δακτύλους. Τῷ προσηνέχθη καὶ ἐκ τρίτου, ὁ δὲ Καῖσαρ τὸ ἀπώθησε καὶ ἐκ τρίτου· ὁσάκις δὲ τὸ ἀπώθει, ὁ ὄχλος ἀνεβόα, συνεκρότει τὰς τραχείας παλάμας του, ἀνέριπτον εἰς τὸν αἶρα τοὺς ἰδρωμένους νυκτικούς σκούφους των, καὶ ἀνέπεμπον ἐκ τοῦ στόματός των τοσαύτην δυσωδίας ἀναπνοήν, διότι ὁ Καῖσαρ ἤρνήθη τὸ στέμμα, ὥστε παρ' ὀλίγον ἀπεπνίγετο ὁ Καῖσαρ, ὅστις, λιποθυμήσας, κατέπεσεν· ἐγὼ δὲ δὲν ἐτόλμων οὐδέ νὰ γελάσω, φοβούμενος μὴ ἀνοιξῶ τὰ χεῖλη καὶ εἰσπνεύσω τὸν μεμολυσμένον αἶρα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Σιγά, σιγά, σὲ παρακαλῶ, πῶς, ὁ Καῖσαρ ἐλιποθύμησεν;

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐπεσεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς μὲ στόμα ἀφρίζον καὶ ἄλαλος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Εἶνε πιθανώτατον, διότι ὑπόκειται εἰς ἐπιληψίαν.¹

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅχι, δὲν πάσχει ὁ Καῖσαρ, σὺ καὶ ἐγὼ καὶ ὁ ἐντιμος Κάσкас πάσχομεν ἐξ ἐπιληψίας.

ΚΑΣΚΑΣ

Δὲν ἤξεύρω τί ἐννοεῖς ταῦτα λέγων· ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ Καῖσαρ κατέπεσε. Δὲν εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος, ἂν ὁ συρφετὸς δὲν τὸν ἐχειροκρότει καὶ τὸν ἐσύριζε, καθόσον ἤρεσκεν ἢ ἀπήρεσκεν εἰς αὐτόν, ὅπως τοὺς ὑποκριτὰς ἐν τῷ θεάτρῳ.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί εἶπεν ὅτε συνῆλθε;

ΚΑΣΚΑΣ

Παρατηρήσας πρὶν ἢ πέσῃ ὅτι ὁ ὄχλος ἔχαιρε διότι ἤρνεῖτο τὸν στέφανον, ἤνοιξεν ἀποτόμως τὸν χιτῶνά του καὶ ἐπαρουσίασε τὸν λαιμόν του ἵνα κόψωσιν αὐτόν. Καὶ νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος μαζί μὲ τοὺς φαύλους ἐκείνους, ἂν δὲν ὠφελούμην ἀμέσως ἐκ τῶν λόγων του, ἂν ἤμην βα-

¹ Οἱ δὲ οὖν φασὶν ἐν τῷ ἔργῳ γενέσθαι, συντάττοντος δὲ τῇ στρατιᾷ καὶ διακοσμοῦντος ἄψασθαι τὸ σύνηδες νόσημα. Τὸ χωρίον τοῦτο μεταφράζεται ὡς ἀκολουθῶς ὑπὸ τοῦ North, ὁπόθεν παρέλαβεν αὐτὸ ὁ ποιητής. Yet others do write also that Caesar self was not there in person at the execution of this battle, foras he did set his men in battle ray, the falling sickness look him. Skeat. Skakesp. Plutarch. σελ. 89.

ναυσοτέχνης.¹ Οὕτω κατέπεσεν. Ὅτε δὲ συνῆλθε καὶ πάλιν, εἶπεν ὅτι παρακαλεῖ τὰ ἐντιμὰ ὑποκείμενά των γ' ἀποδώσωσιν εἰς ἀσθένειαν ἂν εἴπεν ἢ ἐπριξέ τι ἄτοπον. Τρεῖς ἢ τέσσαρες κόρσι ἱστάμενχι παρ' ἐμοί, ἐκράύγασαν, « Ἀχ τὸν καὶμένο ! » καὶ τὸν ἐσυγχώρησαν ἐξ ὅλης καρδίας· ἀλλ' αὐταὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει καὶ τὰς μητέρας των ἀκόμη ἂν εἶχε μαχαιρώσει ὁ Καῖσαρ, θὰ ἐπραττον τὸ ἴδιον.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καὶ μετὰ ταῦτα ἀπῆλθε δὴσθυμος ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶπε τίποτε ὁ Κικέρων ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, ὠμίλησεν ἐλληνιστί.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τί εἶπε ;

ΚΑΣΚΑΣ

Νὰ μὴ σὺς ἴδω πλέον κατὰ πρόσωπον, ἂν ἤμπορέσω νὰ σὰς τὸ εἶπω. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες τὸν ἐνόησαν, ἐμειδίωσαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔσειον τὰς κεφαλὰς. Δι' ἐμὲ ἦσαν ἐλληνικά.² Ἔχω καὶ ἄλλα νῆα νὰ εἶπω. Ἐκλείσθη τὸ στόμα τοῦ Μαρούλλου καὶ Φλαβίου, διότι ἀπέσπασαν τὰ κοσμήματα ἀπὸ τῶν ἀνδριάντων τοῦ Καίσαρος. Χαίρετε ! Συνέβησαν καὶ ἄλλα ἀστεῖα, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θέλεις ἀπόψε νὰ δειπνήσης μαζί μου, Κάσκα ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅχι, ὑπεσχέθην νὰ δειπνήσω μετ' ἄλλου.³

ΚΑΣΣΙΟΣ

Θέλεις νὰ γευματίσης μαζί μου αὔριον ;

¹ An I had been a man of any occupation. Ὁ Johnson ἐρμηνεύει τὸ χωρίον τοῦτο ὡς ἐξῆς: Ἄν ἦμην χειρῶναξ, εἰς τῶν δημοτῶν, εἰς οὓς προσέφερε τὸν λειμὸν του. Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐκφράζει μόνον μέρος τῆς ἐννοίας. Ἡ φράσις φαίνεται ἔχουσα καὶ δευτερεύουσαν ἐννοίαν: ἦτοι ἂν ὁ Κάσκας δὲν ἦτο νωθρός, ἀλλὰ πρακτικὸς ἀνὴρ δυνάμενος νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῆς παρουσιζομένης αὐτῷ εὐκαιρίας. Καθ' ἅπαντα τὸν διάλογον ὁ Κάσκας παίζει μὲ τὰς λέξεις καὶ ἴσως ἐνταῦθα ἀποδίδει εἰς τὸ occupation ἐννοίαν σύμφωνον πρὸς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως. Wright.

² It was Greek to me. Ἦτο ἀκατάληπτον δι' ἐμέ. (Græca sunt t, non leguntur)

³ I am promised forth. Ὑπεσχέθην νὰ δειπνήσω ἔξω.

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, ἂν εἶμαι μεταξύ τῶν ζώντων, ἂν δὲν μεταβληθῇ ἡ πρόθεσίς σου, καὶ ἂν τὸ γεῦμά σου τρώγηται.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καλὰ, θά σε περιμένω.

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί. Χαίρετε! (*Ἐξέρχεται*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πόσον ἀγροῖκος ἐγένεν αὐτός ὁ ἄνθρωπος· ἦτο ζωηρότατος ὅτε ἦτο εἰς τὸ σχολεῖον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε πάντοτε ὁ αὐτός, καίτοι φαίνεται νωθός, ὅταν πρόκηται νὰ ἐκτελέσῃ τολμηρὰν ἢ εὐγενῇ πράξιν. Ἡ νωθότης του εἶνε ἄρτυμα τῆς εὐφύας του, χρησιμεῦον εἰς χωνευτικόν, ὅπως χωνεύωσι μὲ ὀρεξίν τοὺς λόγους του.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἀληθές. Σὲ ἀφίνω ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἄν δὲ ἐπιθυμῇς νὰ μου ὁμιλήσῃς αὔριον, ἔρχομαι εἰς τὴν οἰκίαν σου ἢ, ἂν θέλῃς, ἔρχεσαι εἰς τὴν ἰδικήν μου· θά σε περιμένω (*Ἐξέρχεται ὁ Βρούτης*).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εὐχαρίστως ἀλλ' ἕως τότε, ἔχε ὑπ' ὄψει τὴν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων πραγμάτων.¹

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ναί, εἶσαι εὐγενής, ὦ Βρούτε, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ὁ ἔντιμος χαρκατῆρ σου δύναται νὰ ἀλλοιωθῇ δέον ἐπομένως ἡ εὐγενής καρδία σου νὰ ἀναστρέφεται πάντοτε μετὰ τῶν ὁμοίων της, διότι, τίς ἔχει τόσην σταθερότητα χαρκατῆρος ὥστε νὰ μὴ διαφθαρῇ; Ἐμὲ μισεῖ ὁ Καῖσαρ, ἀγκυρᾷ ὁμως τὸν Βρούτον. Ἐάν ἤμην ἐγὼ Βρούτος καὶ ἐκεῖνος Κάσσιος, δὲν θά με διηθήνυε περκατηρῶν τὰς διαθέσεις μου. Τὴν ἐσπέραν ταύτην θά ρίψω διὰ τῶν περκαθύρων του ἐπιστολάς γεγραμμένας μὲ διάφορον γράψιμον, ὥς ἐάν προήρχοντο παρὰ διαφόρων πολιτῶν. Εἰς ἀπάσας δὲ τὰς ἐπιστολάς ταύτας θά ἀναφέρεται ἡ μεγάλη ιδέα ἣν ἔχει περὶ αὐτοῦ ἡ Ῥώμη, θά ὑπαινίσσωνται δὲ πῶς καὶ τὴν φιλαρχίαν τοῦ Καίσαρος. Μετὰ ταῦτα δε φρον-

¹ Till then, think of the world. Περὶ τῶν πραγμάτων ἐν γένει, ἢ πιθανόν νὰ σημαίῃ: ἔχε ὑπ' ὄψει τὸν κόσμον, ἐν ᾧ ζῶμεν, τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Ἀσφής ἡ ἑκφρασις αὕτη. Wright.

τίση νὰ στερεωθῇ ὁ Καῖσαρ, διότι, ἢ θὰ κλονήσωμεν αὐτόν, ἢ θὰ ἴδωμεν μεγαλείτερα δεινά.

Σ Κ Η Ν Η Γ'

Ἡ αὐτὴ πόλις. Ὁδός. Βροντᾶ καὶ ἀσπράπτει· εἰσέρχονται ἔνθεν μὲν ὁ Κάσσιος ξιφήρης, ἔνθεν δὲ ὁ Κικέρων.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Καλὴ ἑσπέρα, Κάσκα. Ὁδήγησες τὸν Καῖσαρα εἰς τὴν οἰκίαν του ;
Διατί ἀσθμαίνεις ; διατί τόσον τεταραγμένος ;

ΚΑΣΚΑΣ

Δὲν συγκινεῖσαι σὺ ὅταν ὅλος ὁ ὄγκος τῆς γῆς κλονῇται ὡς ἀσθενὲς σῶμα ; Ὡ Κικέρων, εἶδον τρικυμίας, καθ' ἃς οἱ μαινόμενοι ἄνεμοι διέσχίζον τὰς ὀζώδεις δρυς· εἶδον τὸν ὑπερήφανον ὠκεανὸν ἐξογκούμενον, ἀφρίζοντα καὶ μέχρι τῶν ἀπειλητικῶν νεφῶν ὑψούμενον, ἀλλ' οὐδέποτε, μέχρι τῆς ἑσπέρας ταύτης, οὐδέποτε, μέχρι τῆς ὥρας ταύτης, εἶδον τρικυμίαν μετὰ βροχῆς πυρίνης. Ἡ ἐμφύλιος πόλεμος τυμβαίνει ἐν οὐρανοῖς, ἢ ὁ κόσμος, θρασύτατος πρὸς τοὺς θεοὺς καταστάς, ἐξερεθίζει αὐτοὺς τόσον, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ ἐξολοθρεύσωσιν αὐτόν.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Πῶς ; Δὲν εἶδες τίποτε ἄλλο θαυμασιώτερον ;

ΚΑΣΚΑΣ

Δοῦλός τις—τὸν γνωρίζεις ἐξ ὄψεως—ὑψώσε τὴν ἀριστεράν χειρά, ἥτις ἐφλέγετο καὶ ἔκαιεν ὡς εἴκοσι λαμπάδες συνηνωμέναι, καὶ ὅμως ἡ χεὶρ, ἀναίσθητος πρὸς τὸ πῦρ, ἔμενεν ἀφλεκτος. Ἐκτὸς δὲ τούτου, — ἐκτοτε δὲν ἔθεσα τὸ ξίφος εἰς τὴν θήκην—, πλησίον τοῦ Καπιτωλίου συνήντησα λέοντα, ὅστις, προσβλέψας με ἀγρίως, παρῆλθε σκυθρωπὸς χωρὶς νὰ με βλάβῃ. Ἐκεῖ δὲ εἶχον συναθροισθῇ ἕως ἑκατὸν γυναῖκες περιδεεῖς καὶ ἡλ-
λοιωμέναι ἐκ τοῦ τρόμου, αἵτινες ὠρκίζοντο ὅτι εἶδον ἀνθρώπους διαπύ-
ρους περιφερομένους εἰς τὰς ὁδοὺς. Χθὲς ὁ νυκτοκόραξ ἐκάθησε κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, κρώζων καὶ ὀξεῖας ἐκπέμπων φωνάς. Ὅταν ἅπαντα τὰ τέρατα¹ ταῦτα συμπίπτωσιν ὁμοῦ, ἅς μὴ λέγῃ ὁ κόσμος· « Ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις αὐτῶν· εἶνε φυσικὰ φαινόμενα », διότι φρονῶ ὅτι προσηνίζουσι κακὰ διὰ τὴν χώραν, ἔνθα ἐμφανίζονται.²

ΚΙΝΝΑΣ

Εἶναι τῷ ὄντι πρᾶδοξος καιρὸς· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐξηγοῦσι τὰ πράγ-

¹ When these prodigies do so conjointly meet, let not men say.

² Σέλα μὲν οὖν οὐράνια καὶ χτύπους νύκτωρ πολλαχοῦ διαφερομένους καὶ κα-
ταίροντας εἰς ἀγορὰν ἐρήμους ὄρνιθας, οὐκ ἄξιον ἴσως ἐπὶ πάθει τηλικούτῳ μνη-

ματα ἕκαστος κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον, καὶ ὅλως ἀντιθέτως τῆς ἐννοίας τῶν πραγμάτων. Μεταβαίνει αὖριον εἰς τὸ Καπιτώλιον ὁ Καῖσαρ ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ναί, διότι διέταξε τὸν Ἀντώνιον νὰ σοι μηνύσῃ ὅτι θὰ μεταβῇ ἐκεῖ αὖριον.

ΚΙΝΝΑΣ

Καλὴ νύκτα Κάσκα· μὲ οὐρανὸν τόσον τεταραγμένον δὲν εἶναι πρέπον νὰ περιφέρηται τις ἔξω.

ΚΑΣΚΑΣ

Χαῖρε, Κικέρων ! (Ἐξέρχεται ὁ Κικέρων· εἰσέρχεται ὁ Κάσσιος).

ΚΑΣΣΙΟΣ

Τίς εἶ ;

ΚΑΣΚΑΣ

Ρωμαῖος.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὁ Κάσκας· σὲ ἀναγνώριζω ἐκ τῆς φωνῆς.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἔχεις καλὴν ἀκοήν. Τί ἀγρία νύξ εἶναι αὕτη, Κάσσιε ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Νύξ πολὺ εὐχάριστος διὰ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους.

ΚΑΣΚΑΣ

Τίς εἶδε ποτε οὐρανὸν τόσον ἀπειλητικόν ;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅσοι εἶδον τὴν γῆν βεβαρημένην μὲ τόσα ἐγκλήματα. Τὸ κατ' ἐμὲ, διήλθον τὰς ὁδοὺς ἐκθέτων ἑμαυτὸν εἰς τὴν ἀγρίαν νύκτα, καὶ μὲ ἀνοικτὸν φόρεμα,¹ ὅπως μὲ βλέπεις, προέτεινα τὸ στήθος μου εἰς τὰ βέλη τοῦ κεραυνοῦ· ὅτε δὲ καὶ κυκναῖ καὶ ἐλικοειδεῖς ἀττραπλὶ ἐφαίνοντο ἀνοίγουσαι τὰ στέρνα τοῦ οὐρανοῦ, πρέσχον ἑμαυτὸν σκοπὸν τῶν ἀστράπτων.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἀλλὰ διατί ἠρέμιζες τόσον τοὺς οὐρανοὺς ; Οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουσι νὰ φοβῶνται καὶ νὰ τρέμωσιν, ὅταν οἱ πανίσχυροὶ θεοὶ ἀπαστέλλωσι δαίμονας ὀφθαλμῶν σσημεῖων οὕτω φοβεροὺς κηρυκὰς ἵνα καταφοβήσωσιν ἡμᾶς.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰσαὶ γοῦρὸς Κάσκας, καὶ στερεῖσαι τῶν σπινθήρων ἀκείνων τῆς ζωῆς, μονεῦσαι. Σπράβων δὲ ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ πολλοὺς μὲν ἀνθρώπους διάπυρους ἐπιφερομένους φανῶναι, στρατιώτου δὲ ἀνδρὸς οἰκέτην ἐκ τῆς χειρὸς ἐκβαλεῖν παλλήνην φλόγα καὶ δοκεῖν καίεσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὡς δ' ἐπαύσατο, μηδὲν ἔχειν κακὸν τὸν ἄνθρωπον.

¹ Unbraced. Ὡς πρὸς τὰ τῆς ἐνδυμασίας ὁ Σαίξπηρ περιγράφει πάντοτε τὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ. Ὁ Κάσσιος καθὼς καὶ ὁ Ἀμλετ περιπατεῖ μὲ ἀνοικτὸν (ἀκούμ-βωτον) φόρεμα. Wright.

οἵτινες ὤφειλον νὰ εἶνε ἐν τῇ καρδίᾳ παντός Ρωμαίου, ἢ ἄλλως, δὲν κάμνεις χρῆσιν αὐτῶν. Εἶσαι ὡχρὸς, τὸ βλέμμα σοῦ εἶνε ἀτενές, φοβεῖσαι καὶ ἐκπλήττεσαι βλέπων τὴν παράδοξον ἀγανάκτησιν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ἐὰν θελήσῃς νὰ ἐξετάσῃς τίς ἡ ἀληθὴς αἰτία, διατί τὰ πῦρὰ ταῦτα, διατί τὰ πλανώμενα φάσματα, διατί πτηνὰ καὶ κτήνη παρεξετράπησαν τῆς φυσικῆς αὐτῶν πορείας, διατί οἱ μὲν γέροντες παραληρεῦσι τὰ δὲ παιδία φιλοσοφοῦσι,¹ διατί ταῦτα πάντα μετέπεσον ἐκ τῆς κακωνεικῆς τῶν μορφῆς, τῆς φύσεώς των, καὶ τῶν ἐρχήθεν ιδιοτήτων εἰς ἐκρυθμον κατάστασιν, θὰ εἶδῃς ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐνεψύχησεν εἰς αὐτὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ὄργανα πρὸς ἐκφύθησιν καὶ ὑπόμνησιν τῆς ἐκρύθμου τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Δύναμαι τῶρ, Κάσκα, νὰ σοι ὀνομάσω ἄνθρωπον καθ' ὅλα ὅμοιον πρὸς τὴν φρεσὶν αὐτὴν νύκτα, ἄνδρα ὅστις βροντᾷ, ἀστράπτει, ἀνοίγει τάφους, καὶ βρυχᾶται ὡς ὁ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐκεῖνος λέων, ἄνδρα οὐχὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ ἰσχυρότερον κατὰ τὴν σωματικὴν ῥώμην, καὶ ὅμως τερατώδως αὐξηθέντα, ὅπως τὰ παράδοξα ταῦτα φαινόμενα.²

ΚΑΣΚΑΣ

Ἐννοεῖς τὸν Καίσαρα, δὲν ἔχει οὕτω;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἀδιάφορον τίς εἶνε, διότι καὶ οἱ σήμερινοὶ Ῥωμαῖοι ἔχουσι μῦς καὶ μέλη ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί των. Σήμερον ὅμως ἐξέλιπε, φεῦ! τὸ φρόνημα τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ διοικοῦμεθα ὑπὸ τοῦ φρονήματος τῶν μητέρων μας. Ὁ ζυγὸς, ὃν μετὰ τῆς αὐτῆς ὑπομονῆς ὑποφέρουμεν, μᾶς ἀποδεικνύει γυναικώδεις.

ΚΑΣΚΑΣ

Τῷ ὄντι, λέγεται ὅτι οἱ συγκλητικοὶ προτίθενται νὰ χειροτονήσωσιν αὐρίον τὸν Καίσαρα. Θὰ φέρῃ τὸ στέμμα κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν πανταχοῦ, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας.

¹ Προλέγουσι τὰ μέλλοντα calculate.

² Why old men fool and children calculate. Ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει φέρεται: Why old men, fools, and children calculate. Τουτέστι: Διατί γέροντες, τρελλοὶ καὶ παιδία συζητοῦσιν· ὁ Blackstone μετέβαλεν αὐτὸ ὡς ἐξῆς: Why old men fools, and children calculate, ἔτσι: Διατί οἱ μὲν γέροντες μωραίνονται, ληροῦσι, τὰ δὲ παιδία φιλοσοφοῦσιν; Ὁ Delius θεωρῶν ἐρθὴν τὴν παλαιὰν γραφὴν, ἐρμηνεύει αὐτὴν ὡς ἐξῆς: Τὰ θαυμάσια ταῦτα φαινόμενα παρεξηγήσαν πολλοὶ· διαφόροι διανοητικῆς ἀναπτύξεως ὡς γέροντες, τρελλοὶ καὶ παιδία, νὰ συζητῶσιν ἐπὶ τῆς σημασίας αὐτῶν. Ὁ καθηγητὴς Craik λέγει, ὅτι ἀπροφάνως εἶνε ἐφαρμύμενον τὸ κείμενον, ἀλλ' ὅτι ὁ παρὼν στίχος σημαίνει ἀπλῶς· ὅτι «ὄχι μόνον οἱ γέροντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ τρελλοὶ καὶ τὰ παιδία συζητοῦσι περὶ τοῦ μέλλοντος, ἢ, ἀπλουστερόν, ἐπὶ πάντες, νέοι, γέροντες, τρελλοὶ καὶ φρεσῖμοι, λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς συζητήσεις ταύτας». Wright.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ἡξεύρω τότε ποῦ θὰ διευθύνω τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο. Ὁ Κάσσιος θὰ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς δουλείας τὸν Κάσσιον. Ἐν τούτῳ, ὦ θεοί, καθιστᾶτε ἰσχυροὺς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἐν τούτῳ ἐξολοθρεύετε τοὺς τυράννους. Οὔτε λιθόκτιστοι πύργοι, οὔτε χαλκήλατα τείχη, οὔτε σκοτεινὰ φυλακία, οὔτε ἰσχυρὰ ἐκ σιδηροῦ δεσμά, δύνανται ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος. Ὑπαρξίς, ἀπαυδῆσκα ἐκ τῶν γηίνων τούτων προσκοιμμάτων, ἔχει πάντοτε τὴν δύναμιν τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Ἄν τοῦτο γινώσκω, ἄς μάθῃ ἅπασα ἡ κτίσις ὅτι δύναμαι κατ' ἀρέσκειαν ν' ἀποτινάξω τὴν τυραννίαν ἣν ὑφίσταμαι (*Αἱ βροταὶ ἐξακολουθοῦσι*).

ΚΑΣΚΑΣ

Καὶ ἐγὼ δύναμαι νὰ πρῶξω τὸ αὐτό. Πᾶς δοῦλος ἔχει εἰς τὰς χεῖρας τὴν δύναμιν νὰ θραύσῃ τὰ δεσμά τῆς δουλείας.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ διατί ὁ Καῖσαρ νὰ εἶνε τύραννος; ὁ καυμένος! Ἡξεύρω ὅτι δὲν θὰ ἦτο λύκος, ἂν δὲν ἔβλεπεν ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι εἶνε ἀρνία, οὔτε λέων, ἂν οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἦσαν ἐρίφια. Οἱ θέλοντες ταχέως ν' ἀνάψωσι μεγάλην πυρὰν ἀρχίζουσι δι' ὀλίγων ἀχύρων. Τί κόπος λοιπόν, τί σκύβαλον, τί περίττωμα κατέστη ἡ Ῥώμη, ὅταν δὲν χρησιμεύῃ ἄλλως ἢ ὡς ρυπαρὰ ὕλη πρὸς φωταγωγήσιν τοῦ εὐτελοῦς ἐκείνου ὄντος τοῦ Καίσαρος! Ἀλλὰ ποῦ μέ παρέρυρες, ὦ λύπη; Ἴσως ἐκφέρω τοὺς λόγους τούτους ἐνώπιον ἐκουσίου δούλου· καὶ τότε Ἡξεύρω ὅτι εἶμαι ὑπεύθυνος δι' ὅσα εἶπα.¹ Εἶμαι ὅμως ὠπλισμένος καὶ περιφρονῶ πάντα κίνδυνον.

ΚΑΣΚΑΣ

Ὅμιλεῖς πρὸς τὸν Κάσκαν, πρὸς ἄνδρα, ὅστις δὲν εἶνε οὔτε σκώπτης, οὔτε διαβολεύς. Λάβε τὴν χεῖρά μου. Σύστησον φατρίαν πρὸς ἐπανόρθωσιν πάντων τῶν ἀδικημάτων τούτων· θὰ εἶμαι ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν ἀγῶνα τούτον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Συμφωνία τετελεσμένη. Μάθε τώρα, Κάσκα, ὅτι παρώτρυνα ἤδη μεγάλου φρονέας τινὰς Ῥωμαίους νὰ ἐπιχειρήσωσι μετ' ἐμοῦ ἀγῶνα ἐνδοξον ἄμα καὶ ἐπικίνδυνον· Ἡξεύρω δὲ ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μέ περιμένουσιν ὑπὸ τὴν στοάν τοῦ Πομπηίου, διότι κατὰ τὴν φοβεράν ταύτην νύκτα οὐδεὶς μένει ἐν ὑπαίθρῳ· ἡ δὲ ὄψις τοῦ οὐρανοῦ, ὁμοιάζουσα πρὸς τὸ ὕψ' ἡμῶν ἐπιχειρούμενον ἔργον, εἶνε αἰμοσταγής, πυρίνη καὶ φοβερωτάτη (*Εἰσέρχεται ὁ Κίρρας*).

¹ Then I know my answer must be made. Θὰ δώσω λόγον δι' ὅσα εἶπα, θ' ἀναλάβω τὴν εὐθύνην τῶν λόγων μου. Wright.

ΚΑΣΚΑΣ

Ἄς ἀπομακρυνθῶμεν ὀλίγον, διότι κάποιος ἔρχεται ἐσπευσμένως.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἶνε ὁ Κίννας, τὸν ἀναγνωρίζω ἐκ τοῦ βαδίσματος. Εἶνε φίλος. Ποῦ τρέχεις οὕτω, Κίννα;

ΚΙΝΝΑΣ

Σὰς ζητῶ. Ποῖος εἶν' αὐτός; Ὁ Μέταλλος Κίμβρος;

ΚΑΣΣΙΟΣ

Ὅχι, εἶνε ὁ Κάσкас, κοινωνὸς τῆς ἐπιχειρήσεώς μας. Δέν με περιμένουσι, Κίννα;

ΚΙΝΝΑΣ

Χαίρω, διὰ τοῦτο. Τί φοβερά νύξ! Δύο ἢ τρεῖς ἐξ ἡμῶν εἶδον παράδοξα φαινόμενα.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Εἰπέ μου, δέν με περιμένουσι;

ΚΙΝΝΑΣ

Ναί. ὦ Κάσσιε, ἐάν ἡδύνασο νὰ ἐλκύσῃς πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν τὸν μεγαλόφρονα Βρούτον.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Μένε ἡσυχος. Λάβε τὸ χαρτίον τοῦτο, καὶ φρόντισον νὰ θέσῃς αὐτὸ εἰς τὴν ἑδρὰν τοῦ πραιτώρος, ὥστε νὰ εὔρῃ αὐτὸ ὁ Βρούτος· ῥίψον τοῦτο εἰς τὸ παράθυρόν του, καὶ προσκόλλησον τοῦτο διὰ κηροῦ εἰς τὸν ἀνδριάντα τοῦ παλαιοῦ Βρούτου. Μετὰ ταῦτα, πορεύθητι εἰς τὴν στοάν τοῦ Πομπηίου, ὅπου θὰ μᾶς συναντήσῃς. Εἶνε ἐκεῖ ὁ Δέκιμος Βρούτος καὶ ὁ Τρεβόνιος;

ΚΙΝΝΑΣ

Ὅλοι εἶνε ἐκεῖ, ἐκτὸς τοῦ Μετέλλου Βρούτου, ὅστις ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν σου πρὸς ἀναζήτησίν σου. Σπεύδω λοιπὸν νὰ τοποθετήσω τὰ γραμμάτια ταῦτα ὅπως μοι παρήγγειλες.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Καὶ μετὰ ταῦτα θὰ μεταβῇς εἰς τὸ θέατρον τοῦ Πομπηίου (Ἐξέρχεται ὁ Κίννας). Ἐλθέ, Κάσκα, πρὶν ἢ ἐξημερώσῃ θὰ ἴδωμεν τὸν Βρούτον εἰς τὴν κατοικίαν του· κατὰ τὰ τρία τέταρτα εἶνε ἤδη ἰδικὸς μας, μετὰ δὲ τὴν πρώτην ἐπίθεσιν θὰ μᾶς ἀνήκῃ καθ' ὁλοκληρίαν.

ΚΑΣΚΑΣ

ὦ, πόσον ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ λαοῦ! Ἐκεῖνο δέ, ὅπερ εἰς ἡμᾶς φαίνεται παράπτωμα, μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀξιωματός του, ὡς ὑπὸ Ἑρμαῖκῆς ἐπιστήμης, εἰς ἀρετὴν.

ΚΑΣΣΙΟΣ

Κάλλιστα ἐνόησες καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ, καὶ πόσον μᾶς εἶναι ἀναγκαῖος. Ὑπάγωμεν, διότι παρήλθε τὸ μεσονύκτιον· πρὶν ἢ ἐξημερώσῃ, θὰ τὸν ἐξυπνίσωμεν, καὶ θὰ βεβαιώσωμεν περὶ αὐτοῦ (*Ἐξέρχεται*).

ΠΙΡΑΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Σ Κ Η Ν Η Τ Α

ΡΩΜΗ—Ο ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

Εἰσέρχεται ὁ Βρούτος.

ΒΡΟΥΤΟΣ

"Ε, Λεύκιε! Δὲν δύνωμαι ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἀστέρων νὰ συμπαράνω πόσον ἀπέχει ἡ ἡμέρα. Δὲν ἀκούεις, Λεύκιε; Εἴθε γὰρ εἶχον τὸ ἐλάχιστον νὰ κοιμῶμαι τόσον βραδέως. Εὐπνα τέλος πάντων, ξύπνα, Λεύκιε! (*Εἰσέρχεται ὁ Λεύκιος*).

ΛΕΥΚΙΟΣ

Ἐφώναξες, αὐθέντα;

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φέρε λόχνον εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου, καὶ ἐλθέ νὰ με καλέσης ὅταν ἀνέψης αὐτόν.

ΛΕΥΚΙΟΣ

Εἰς τὰς διαταγὰς σου, κύριε (*Ἐξέρχεται*).

ΒΡΟΥΤΟΣ

Πρέπει νὰ φονευθῇ, οὐκ ἐστὶν ἄλλως γενέσθαι. Ὡς πρὸς ἐμέ, ὁ λόγος τῆς πρὸς αὐτὸν ὀργῆς μου εἶναι ὁ τοῦ γενικῶς συμφέροντος. Ἐπιθυμῶ νὰ στεφθῇ κατὰ πόσον δὲ τοῦτο θέλει μεταβάλλει τὸν χαρακτῆρά του, εἶναι ζήτημα. Ἡ θερμὴ ἡμέρα προκαλεῖ τὴν ἐχιδνὰν νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτῃς αὐτῆς, καὶ τότε πρέπει νὰ περιπατῇ τις μετὰ προσοχῆς. Νὰ στεφθῇ; ἔστω· ἀλλὰ τότε ὁμολογῶ ὅτι ὀπλίζομεν αὐτόν μὲ κέντρον, διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ δύναται νὰ βλάβῃ κατὰ βούλησιν. Ἡ κατέχρησις τοῦ μεγαλείου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀπομακρύνει τὸν ἑλεγχον τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τῆς ἰσχύος· ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, οὐδέποτε τὰ πᾶσι τοῦ Καίσαρος ἐδέσποσαν τοῦ

¹ To spurn at him to be angry with him. Wright.